

ЦЕНТРАЛНА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ

Обществен съвет

ПРОТОКОЛ

№ 87

На 16 декември 2020 г. се проведе онлайн/дистанционно заседание на Обществения съвет към Централната изборителна в Интернет платформата Jitsi поради ограничение на достъпа на членовете на Обществения съвет до сградата на Народното събрание на пл. „Княз Александър I” № 1, в която заседава ЦИК.

На заседанието ПРИСЪСТВАХА:

Росица Матева – председател на ОС, Сдружение „Нова алтернатива”;

Даниел Стоянов – зам.-председател на ОС, Асоциация за реинтеграция на осъдени лица;

Румяна Дечева, упълномощена от Стоил Цицелков – зам.-председател на ОС, Европейска асоциация за защита на човешките права – България;

Велко Милоев, Българско сдружение за честни избори и граждански права – Плевен;

Денислав Генчев, Сдружение „България на гражданите”;

Дончо Пачиков, Българско сдружение за честни избори и граждански права – Национална асоциация;

Ива Лазарова, Институт за развитие на публичната среда;

Надежда Гологанова, Гражданска инициатива за свободни и демократични избори;

Стефан Манов, Българско сдружение за честни избори и граждански права – Пловдив;

Тодор Гунчев, Федерация на независимите студентски дружества, който се включи в 16,40 ч.

Заседанието бе открито в 15 часа и 15 минути и председателствано от госпожа Росица Матева – председател на Обществения съвет към ЦИК.

Поради невъзможността да се ползва стенограф от ЦИК, за протоколчик на заседанието бе предложена и избрана единодушно Надежда Гологанова.

Гласуване:	„ЗА”	9 гласа
	„ПРОТИВ”	0 гласа
	„ВЪЗДЪРЖАЛИ СЕ”	0 гласа

Председателят предложи следният Дневен ред:

1. Информация за конференцията проведена от БАИС и участието на членове на Обществения съвет в нея.

2. Обсъждане подготовката на предстоящите през 2021 г. избори за Народно събрание в ситуацията на пандемията от Ковид 19 и изразяване на становище и предложения до ЦИК и законодателя.

3. Разни.

Не постъпиха предложения за промяна в Дневния ред:

По предложения от председател дневен ред:

Гласуване:	„ЗА”	9 гласа
	„ПРОТИВ”	0 гласа
	„ВЪЗДЪРЖАЛИ СЕ”	0 гласа

Точка 1. Информация за конференцията проведена от БАИС и участието на Обществения съвет в нея.

РОСИЦА МАТЕВА докладва, че в Конференцията на БАИС участваха членовете на ОС към ЦИК, които заявиха желание, а именно – Росица Матева, Даниел Стоянов, Велко Милоев, Стефан Манов, Стоил Цицелков и Румяна Дечева, Стоянка Балова. Доклади на конференцията представиха Велко Милоев и Румяна Дечева/Стоил Цицелков, а участие в

обсъжданията освен тях взеха и другите представители на ОС към ЦИК. Росица Матева предложи В. Милоев и Р. Дечева да изпратят докладите си до всички членове на ОС, за да могат колегите да се запознаят с тях, вместо да се преразказват набързо на заседанието.

Предложението беше подкрепено единодушно от всички присъстващи.

Точка 2. Обсъждане организацията по провеждането на предстоящите през 2021 г. избори за Народно събрание в ситуацията на пандемията от covid 19 и изразяване на становище и предложения до ЦИК и законодателя.

ДОНЧО ПАЧИКОВ предложи Резюмето на Велко Милоев върху доклада на Международната фондация за изборни системи (IFES) „Някои проведени избори и предприетите предпазни мерки по време на COVID-19” (Featured Elections Held and Mitigating Measures Taken During COVID-19) да се изпрати на ЦИК.

ВЕЛКО МИЛОЕВ подкрепи да бъде изпратено резюмето, а също и да се предложи на ЦИК сътрудничество с препоръки и мнения и по други въпроси, по които имат нужда.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ предложи освен резюмето, да се приложи и целия доклад в оригинал – на английски език.

РОСИЦА МАТЕВА отговори, че е по-добре в придружителното писмо да се сложи линк към доклада на IFES, а не самия доклад.

ДОНЧО ПАЧИКОВ изрази мнение, че материала може да се изпрати и до медиите.

ВЕЛКО МИЛОЕВ отговори, че това засега все още е работен материал и не е подходящ за медиите.

РУМЯНА ДЕЧЕВА припомни, че освен материала на IFES има още няколко подобни на други организации. Тя е използвала някой от тези източници в доклада си на Конференцията на БАИС. Вече има натрупан опит за защита на гражданите, които гласуват, а също и на секционните изборителни комисии. Въпреки, че в първата половина на годината са били отложени и проведени със закъснение 62 избори, а във втората едва 12, избори през 2020 г. са били проведени в близо 100 страни. Вече има изградени добри практики при провеждане на избори по време на пандемия. Предложи когато завърши доклада си в близките дни да го изпрати на всички.

РОСИЦА МАТЕВА информира, че е имало заседание на АСЕЕЕО (Асоциация на изборителните комисии от Централна и Източна Европа), но нямаме информация българската ЦИК дали е участвала. Има ли обобщена информация по въпроса?

ВЕЛКО МИЛОЕВ изказа мнение, че е по-добре да се изпратят на ЦИК резюмета от няколко чуждестранни доклада, отколкото един обединен документ.

ДЕНИСЛАВ ГЕНЧЕВ изрази мнение, че е добре да има конкретни предложения за предстоящите избори в България.

РОСИЦА МАТЕВА отбеляза, че се обсъжда при сега действащия ИК в България на изборите за НС, дали хората поставени под карантина ще могат да гласуват. Председателят на ЦИК Александър Андреев е заявил в интервю по националното радио, че изборителите поставени под карантина няма да могат да гласуват, защото в ИК е записано, че лица с трайна увреждания гласуват с подвижна изборителна кутия, т.е. карантинирани не биха могли да гласуват по този ред. Също така трябва

да се помисли за гласуването в болниците - в Ковид-отделения и другите отделения дали могат да гласуват в една и съща секция. ЦИК трябва да изработи и приеме правила по прилагането на ИК в тези случаи или принципни решения, за да детайлизира правната уредба. ЦИК е вземала решения в отделни случаи да се добавят в списъците за гласуване с подвижна избирателна кутия, избиратели които имат временно разстройство на здравето, което не им позволява да излизат от домовете, например човек със счупен крак или таз, който е неподвижен. Тези избиратели са представяли други медицински документи, а не решение на ТЕЛК/НЕЛК т.е. подобно решение може да се вземе от ЦИК за карантинирани, без да се променя ИК. В по-малки населени места може да се предвиди например ПСИК да посещава карантинирани след обяд, след като е посетила други избиратели с увреждания, които са включени в списъка за гласуване с ПСИК.

Михаил Константинов е изказал мнение в медиите, че опасността от заразяване при машинното гласуване е по-голяма отколкото с хартия. От материала на Велко се виждат начини за предпазване, използвани в други страни – ръкавици, дезинфектанти.

СТЕФАН МАНОВ За момента публичния дебат в България по въпросите на избори по време на Ковид е с повърхностни аргументи. Необходимо е ЦИК да направи експертен анализ и предложи здравен протокол.

Духът на закона е да се осигури избирателно право на всички. ОС трябва да изпрати няколко конкретни препоръки до ЦИК и Правна комисия. Да се предложат и законодателни стъпки.

Би могло да се опита въвеждане в ограничен/експериментален формат пощенско гласуване в 1-2-5 консулски окръга, например в Мюнхен, Торонто, тъй като там секции извън Консулствата не се разрешават, а при взети ограничителни мерки, заради Ковид за българите в тези страни може да се окаже невъзможно да гласуват.

Има добър румънски опит. 748 секции в чужбина и паралелно пощенски вот, със зародиш на избирателни списъци на гласуващите в чужбина и проверка в СИК на таблет на избирателите дали вече не са

гласували по пощата. Който желае да гласува по пощата подава заявка по Интернет и му изпращат плик с необходимите документи и QR-код. Пощенския вот се е събирал до 3 дни преди изборите и е бил преброен в 3 преброителни центъра.

РОСИЦА МАТЕВА допълни, че гласувалите по пощата могат да се включат в списъка с изключените лица, който се ползва от съответната СИК.

СТЕФАН МАНОВ отбеляза, че електронно заявление за гласуване на българите от чужбина имаме от 2013 г., сега може да се промени за гласуване по пощата. Може да се добави и проверка за настоящ адрес на лицето – дали наистина е в Германия, Канада. Да не пристигат писма с гласове от други страни. Това ще стане и зародиш на бъдещи избирателни списъци на българите в чужбина.

В електронното заявление да се добави и телефонен номер, на който да се изпрати код, за да се намали купения и контролиран вот при гласуването по пощата.

РОСИЦА МАТЕВА допълни, че е добре да се направят списъци с настоящ адрес за българите в чужбина, въпреки че някои политически партии се противопоставят на тази идея. Българите в чужбина се оказват в привилегировано положение, защото могат да отидат да гласуват, в която секция пожелаят. Ако има списъци и за българите в чужбина, те ще гласуват в конкретна секция, в която са заявили, както е в България – по постоянен или настоящ адрес.

РУМЯНА ДЕЧЕВА разказа, че в началото на Ковид-пандемията през март 2020 във Франция са отложили изборите, а в Германия, в Бавария, са успели за една седмица да организират гласуване изцяло по пощата, с минимални промени.

За гласуването по пощата има и положителен опит, а има и слаби страни, които са посочени в доклада от конференцията.

Румъния преди няколко години е приела при извънредни обстоятелства да се гласува по пощата.

ДЕНИСЛАВ ГЕНЧЕВ изказа мнение, че тъй като българите под карантина няма да могат да отидат да гласуват до урните, за тях би било добре да има гласуване по пощата.

РОСИЦА МАТЕВА отговори, че това не би могло да се осъществи без да се приемат законодателни промени.

ВЕЛКО МИЛОЕВ припомни, че по принцип е против гласуването по пощата, тъй като то би отворило повече възможности за кражби на идентичност и контролиран вот. Добре е Стефан Манов да опише подробно експерименталния вот по пощата, който предлага и какви мерки да се вземат за предотвратяването на тези проблеми.

На първо място, в момента, би трябвало да стоят изборното право и общественото здраве. На изборите в други страни са се наблюдавали откази на членове на СИК да участват заради пандемията, а в България е без това има много замени на членове на СИК в изборния ден. Добре е РИК да имат списъци с резервни членове за СИК.

РОСИЦА МАТЕВА отговори, че в голяма част от случаите партиите заместват не с резервните членове, които са предложени от тях, а предлагат нови хора.

ВЕЛКО МИЛОЕВ допълни, че обучение трябва да преминат не само предложените от партиите за членове на СИК и резервните, но би могло да се предложат и компетентни хора, които са извън партийните квоти, да са в списъци на разположение на РИК, ако се наложи замяна в изборния ден.

РОСИЦА МАТЕВА изказа мнение, че в България има няколко пощенски оператора, има случаи да се бавят писма, да се губят. Пощенските услуги във Франция и Германия са много по-добри от българските. А и може да се появи проблем с кражба на идентичност – някой да гласува от името на друг човек.

Разказа, че има проблем със списъците за постоянен и настоящ адрес. Когато преди няколко години ЦИК е изпратила писма до навършилите 18 години български граждани, с покана да гласуват, много от писмата са се върнали, защото лицата не живеят на посочените адреси. Към гласуването по пощата трябва да се подхожда много внимателно. Да се направи регистър на избирателите, да се знаят точните адреси, включително и за българите в чужбина да има точни адреси и да гласуват в съответната секция.

СТЕФАН МАНОВ напомни, че в бюлетините за чужбина няма предпочитания и те могат да се отпечатат по-рано и да се разпратят по ДКП-тата и след гласуването по пощата да се върнат при тях. Би могло студенти-стажанти да им помогнат.

В рамките на действащия ИК не може да се измисли процедура. Ще трябва да се направят законодателни промени. В преходните и заключителни разпоредби да се допълни, както направиха за машинното гласуване. Например: на избори 2021 ще се проведе експериментално гласуване по пощата в няколко райони в чужбина. ЦИК ще приеме конкретни правила, а Министерството на външните работи ще определи районите и държавите.

РОСИЦА МАТЕВА предложи Стефан Манов да напише по-подробно предложение за гласуването в чужбина по пощата, което да се обсъди.

Трябва да се направи становище в рамките на ИК, а също и ако има предложения за законодателни промени.

ИВА ЛАЗАРОВА изрази мнение, че ако се организира гласуване по пощата в чужбина, то не трябва да е толкова ограничено – само до няколко СИК. Защото трябва да има ясни и защитими критерии, по които се избират дадени държави пред други.

СТЕФАН МАНОВ отговори, че в момента става дума за ограничен експеримент, а цялостно решение трябва да се търси в електронното дистанционно гласуване, а не в гласуването по пощата. Ако ДАЕУ и ЦИК бяха си свършили работата в срок вече щеше да има електронно гласуване.

ВЕЛКО МИЛОЕВ допълни, че Стефан трябва да развие по-подробно предложението си и да го изпрати до членовете на ОС. Препоръча всички дейности, които е възможно по организацията на изборите да станат онлайн. Да се изработи в скоро време електронна платформа – заседанията на РИК да са онлайн, обученията на РИК и СИК - също (както се е случвало и досега на места). ЦИК да помисли как ще се попълват съставите на СИК, защото се очакват повече откази от обикновено.

РОСИЦА МАТЕВА обобщи, че трябва да се изготви становище от името на ОС и да се добавят към него текстовете на Румяна Дечева, Велко Милоев и Стефан Манов и да се изпратят на ЦИК с уговорката, че ОС е на разположение да съдейства и по други теми. Също е добре да се направи и становище със законодателни предложения, което да се изпрати до Правна комисия.

РУМЯНА ДЕЧЕВА отговори, че нейният доклад ще е готов до 23 декември и тогава ще го изпрати.

ВЕЛКО МИЛОЕВ предложи да не чакаме да приготвим всичко и да пращаме наведнъж, защото така се губи време, а като стане готов всеки материал да се изпраща отделно до ЦИК.

Допълни, че е добре да следим какви актуални теми обсъжда в момента ЦИК, за да се включваме експертно.

РОСИЦА МАТЕВА отговори, че в момента заседават основно работни групи, а от техните заседания не се публикуват протоколи и не са публични.

ВЕЛКО МИЛОЕВ отбеляза, че още преди години е предлагал членовете на СИК да се подбират с конкурс, като за други длъжности. Да се излезе от монопола на партиите. РИК биха могли да ползват за резерви бивши членове на СИК.

ИВА ЛАЗАРОВА изрази следните опасения: предвид квотния принцип в изборната администрация, подобно предложение не ни се струва осъществимо; защо точно в СИК, а не и във всички останали комисии например; кой ще носи отговорност за рекрутирането на тези членове на СИК; др.

СТЕФАН МАНОВ предложи първоначално да направим и изпратим становище с основни препоръки, по-кратко, а с детайлите по-нататък. Иначе ще е тежък и дълъг документ.

Ще трябва да се направи промяна на ИК иначе не е възможна реализацията на тази идея – резервни членове за СИК, които да не са предложени от партии.

Той напомни, че още при обсъждането на Кодекса се е говорило за резервни членове не от партии, които да попълват СИК, ако основните партии не си попълнят бройките, но не се е реализирало. Но е възможно за непарламентарно представени партии, когато не достигат членове в СИК и парламентарно представените партии нямат резерви да се допълват с резервни членове от други партии.

РОСИЦА МАТЕВА предложи Велко Милоев да започне становището, да го изпрати по имейл до всички, а другите да го допълват, редактират, обсъждат по имейл. Стефан Манов да напише за гласуването по пощата, а Румяна Дечева текст за изборите през 2020 г. по света.

ДЕНИСЛАВ ГЕНЧЕВ предложи след одобряване на окончателния текст, становището и готовите материали да се изпратят на ЦИК, НС, правна комисия и медиите.

Гласуване:	„ЗА”	9 гласа
	„ПРОТИВ”	0 гласа
	„ВЪЗДЪРЖАЛИ СЕ”	0 гласа

Предложението е прието.

РУМЯНА ДЕЧЕВА предложи ОС към ЦИК също по някои въпроси, които се обсъждат да организира работни групи от 2-3 души между заседанията за по-оперативна работа.

Всички се съгласиха с предложението.

3. Разни

ДОНЧО ПАЧИКОВ и РОСИЦА МАТЕВА разказаха накратко за дейността на Комисията по обществената поръчка за машините. Досега се е разглеждало основно от юридическа гледна точка документите на кандидатите. Очаква се разглеждането на техническата документация. Досега са отпаднали няколко кандидата. Представителите на ОС са написали особени мнения по решенията на комисията.

ТОДОР ГУНЧЕВ се извини че поради пътуване не е успял да се включи по-рано и може да вземе отношение само по сега обсъжданата тема. Той каза че още преди две години е предоставил информация

относно възможностите за сертифициране. Тази тема неколнократно е обсъждана и в специализираното звено по дистанционното гласуване, в което е включен като представител на ОС. Също така е важно да бъде изяснен термина „одит“ за да е ясно на какви изисквания се базира и какви са критериите по които трябва да отговарят участниците.

РОСИЦА МАТЕВА докладва, че е получена покана до ОС към ЦИК за среща с мисия Бюрото за демократични институции и права на човека (БДИПЧ) на ОССЕ, заради епидемичните мерки могат да присъстват до 3 души. Кой желае да участва.

Желание изказаха, Румяна Дечева, Тодор Гунчев и Росица Матева.
Всички се съгласиха, те да представляват ОС на срещата.

Заседанието е закрито от председателя в 17,10 ч.

гр. София
16.12.2020

Протоколчик:

Председател на заседанието:

/ Н. Гологанова /

/ Р. Матева /